

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра державно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор, професор

Громовенко К. В.

(підпис)

2023 р.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Освітньо-наукова програма Право

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
державно-правових дисциплін
Протокол № 6 від 03 лютого 2023 р.

Розглянуто та схвалено Вченою радою
Міжнародного гуманітарного університету
Протокол № 5 від 07 лютого 2023 р.

Програма додаткового вступного випробування зі спеціальності 081«Право», для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2023. 17 с.

Розробник:

Манько Д.Г. доктор юридичних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

(підпис)

Денис МАНЬКО

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. РОЗДІЛИ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ	7
2.1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ	7
2.2. ТЕОРІЯ ПРАВА.....	7
3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	8
4. ПИТАННЯ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ.....	11

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Підготовка аспірантів зі спеціальності 081 Право для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня доктора філософії у МГУ складена відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» від 13.03.2016 р та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. і передбачає реалізацію права особи здобувати освітній і водночас перший науковий ступінь – ступінь доктора філософії – на основі ступеня магістра.

Додатковий вступний іспит на навчання для здобуття наукового ступеня доктор філософії спеціальності 081 «Право» проводиться для вступників, напрям підготовки яких не відповідає обраній для вступу спеціальності та здійснюється на основі здобутого другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Метою проведення додаткового вступного іспиту є перевірка рівня фундаментальної та професійної підготовки, достатнього для продовження навчання фахівців за освітньо-науковою програмою докторів філософії (PhD) спеціальності 081 «Право». Додатковий вступний іспит є комплексним та має перевірити знання основних положень з навчальних дисциплін: теорія держави і права; проблеми теорії держави і права; методологія юридичної науки.

Програма додаткового вступного іспиту розроблена з урахуванням вітчизняних і світових досягнень проблем теорії держави і права. В основу програми покладені апробовані положення програм курсів і спецкурсів, які викладаються на факультеті права та економіки МГУ.

Програма має на меті надання допомоги вступникам до аспірантури на здобуття наукового ступеня доктора філософії в теоретичній підготовці до складання екзамену за спеціальністю 081 «Право».

Програма складена в обсязі навчальних програм для вищих навчальних закладів IV рівня акредитації.

Дана програма є комплексним, методично-інформаційним посібником для підготовки та складання додаткового вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 081 «Право».

Поряд із наведенням питань, з яких складається вступний іспит, в програмі пропонується перелік джерел, які мають застосовуватися при підготовці до іспиту.

Додатковий вступний іспит має комплексний, синтетичний характер та орієнтований на виявлення знань, умінь і навичок вступників. Під час вступного іспиту абітурієнт повинен продемонструвати знання: 1) основних положень з навчальних дисциплін: теорія держави і права; проблеми теорії держави і права; методологія юридичної науки; 2) понятійно-категоріальний апарат означених вище навчальних дисциплін; 3) приписів чинних нормативно-правових актів. Вступники мають системно викласти найважливіші теми та проблемні питання з теоретико-правових і історико-правових дисциплін; зазначити найбільш значимі монографії, методичні, наукові роботи, історичний документально-правовий матеріал, найважливіші міжнародно-правові документи і діючі законодавчі акти України; систематизувати набуті знання з урахуванням новітніх тенденцій наукових компетенцій та доктрин у сфері теорії та історії держави і права.

Вступник повинен знати: методологію наукового дослідження, термінологічний та категоріальний апарат в галузі юриспруденції; історичні етапи формування і розвитку, а також сучасний стан держави України і правової системи; основні політико-правові

концепції, доктрини, школи, дискусійні питання в сфері загальної теорії держави і права, історії політичних і правових учень; сучасні тенденції в розвитку теоретико-правової науки.

На основі Програми розробляються білети, що складаються з 3-х питань. Всі розроблені білети мають однаковий ступінь складності, що дає можливість об'єктивно оцінити знання кандидата на навчання в аспірантурі.

Контроль знань і умінь кандидата на навчання в аспірантурі здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Міжнародному гуманітарному університеті». Рейтинг із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Форма контролю: іспит. Рівень знань оцінюється:

Оцінка «Відмінно» ставиться, якщо здобувач отримав 90 – 100 балів:

- наявність самостійного мислення та вміння аналізувати матеріал – 18 - 20 балів;
- конкретність відповіді на питання – 18 - 20 балів;
- названі та проаналізовані всі поняття і категорії, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 18 - 20 балів;
- застосування здобутих знань в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 18 - 20 балів;
- чітке формулювання висновків і узагальнень – 18 - 20 балів.

Відповідь ґрунтується на самостійному мисленні, вона є змістовною і вичерпною з питання, що розглядається. Здобувач демонструє повні знання програмного матеріалу дисципліни, питання, що висвітлюється, вміння оперувати поняттями, категоріями теоретичної і прикладної юриспруденції, систематизувати і співвідносити їх та екстраполювати на державні і правові процеси в Україні. При необхідності обґрунтовує свою думку щодо проаналізованих явищ суспільно-правового життя.

Оцінка «добре» ставиться, якщо здобувач отримав 70 – 89 балів:

- вміння у неповному обсязі аналізувати матеріал – 15 – 18 балів;
- конкретність відповіді на питання є недосконалою (має прогалини, або залучення поза матеріалом, що розглядається) – до 15 - 18 балів;
- рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 15 - 18 балів;
- рівень застосування здобутих знань в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 13 - 17 балів;
- рівень точності формулювання висновків і узагальнень – 12 - 18 балів.

Відповідь свідчить про усталені у нього знання програмного матеріалу з теорії та історії держави і права, здатність самостійного його викладення та наявність елементів аналізу. Формулювання основних понять і категорій є правильними.

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо здобувач отримав 50 – 69 балів:

- наявні елементи аналізу матеріалу – 10 – 14 балів;
- рівень конкретності відповіді на питання свідчить про ознайомлення з основним матеріалом курсу - 10 - 14 балів;
- рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 10 - 14 балів;
- вміння фрагментарно застосовувати набуті знання в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 10 - 13 балів;
- рівень точності формулювання висновків і узагальнень – 10 - 14 балів.

Відповідь свідчить про засвоєння основної частини програмного матеріалу дисципліни, але характеризується неповнотою розкриття питань, непослідовністю

викладення та неточністю формулювань. Аспірант або здобувач виявляє труднощі щодо самостійного аналізу державних і правових явищ. Висновки мають поверховий характер.

Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо здобувач отримав менше 50 балів:

- практично відсутні елементи аналізу матеріалу – 5 - 10 балів;
- відповідь на питання свідчить, що більша частина матеріалу не засвоєна - 5 - 9 балів;
- низький рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків, відповідь має безсистемний характер – 5 - 10 балів;
- матеріал відповіді практично не пов'язаний з аналізом сучасних процесів правового життя – 5 - 10 балів;
- формулювання висновків не мають чіткості, висновки і узагальнення мають фрагментарний характер чи відсутні взагалі – 5 -10 балів.

Відповідь свідчить, що аспірант або здобувач не засвоїв більшої частини програмного матеріалу дисципліни, не виявив знання понять і категорій. Відповідь має безсистемний та помилковий характер.

Перерахунок оцінок зі 100-бальної системи на 4-бальну та на ECTS здійснюється за наступною схемою:

Оцінка за шкалою ECTS	Загальний бал з іспиту
A	90 - 100
B	80 - 89
C	70 - 79
D	60 - 69
E	50 - 59
FX, F	0 - 49

2. РОЗДІЛИ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ

2.1. Розділ – теорія держави

1. Атрибути й ознаки сучасної держави.
2. Виконавча влада та її механізм.
3. Держава в політичній системі суспільства.
4. Державне управління та місцеве самоврядування.
5. Екологічна політика сучасної держави.
6. Законодавча влада та її функції.
7. Інституціональна характеристика сучасної держави.
8. Концепція правової держави. Україна як правова держава.
9. Межі втручання сучасної держави в регулювання економіки.
10. Мета та ознаки соціальної держави.
11. Методологія юридичної науки. Основні методи теорії держави і права.
12. Нетипові гілки влади у сучасній державі.
13. Образ права. Образ держави.
14. Поняття сучасної держави. Становлення державознавства.
15. Поняття, ознаки та атрибути держави.
16. Правова політика в умовах постмодерну.
17. Правова реальність як предмет загальної теорії права.
18. Проблеми становлення сучасної держави в Україні.
19. Просторове буття сучасної держави.
20. Судова влада та здійснення правосуддя.
21. Сучасна і досучасна держава.
22. Теорія держави і права в системі юридичного знання.
23. Типологія правових систем.
24. Форма держави: поняття та складові елементи.
25. Функції сучасної держави і державна політика.
26. Юридична освіта в епоху постмодерну.

2.2. Розділ – теорія права

1. Догма права: правові нормативи та формалізовані приписи.
2. Ефективність дії права.
3. Здійснення права та його види.
4. Історичні передумови права.
5. Конфлікт та діалог правових культур.
6. Матеріальне і процесуальне право.
7. Механізм правового регулювання.
8. Міжнародне і регіональне право.
9. Нереалізація права та її наслідки.
10. Нормативний, соціологічний і філософський підходи до права. Визначення права.
11. Основні і додаткові джерела права.
12. Особливості правозастосовного здійснення права.
13. Перспективи права і держави.
14. Поняття і форми реалізації права.
15. Права людини і правовий статус особистості. Правова поінформованість.
16. Правова культура особистості та суспільства.
17. Правова поведінка: правомірна і неправомірна. Зловживання правом.
18. Правова процедура поняття та види.
19. Правова свідомість. Правові принципи. Правовий менталітет.
20. Правовий примус. Види примусових заходів.

21. Правовий статус особистості.
22. Правозастосування: призначення, ідеологія, стадії.
23. Правоінтерпретаційна діяльність. Прийоми тлумачення права.
24. Праворозуміння в епоху постмодерну.
25. Правотворчість (нормотворчість) і правотворча процедура.
26. Предмет і метод правового регулювання.
27. Приватне і публічне право: підстави розмежування.
28. Прогалини та колізії в праві, шляхи їх подолання.
29. Реалізація права. Форми реалізації права.
30. Система права та її компоненти.
31. Соціальний процес формування права, його фактори.
32. Суб'єкти права та учасники правовідносин.
33. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки, широке і вузьке поняття суб'єктивного права. Законні інтереси.
34. Типологія правової поведінки.
35. Типологія сучасного праворозуміння.
36. Тлумачення права: норм. рішень, договорів.
37. Цінність права та правові цінності.
38. Юридична відповідальність: поняття та види.
39. Юридичний процес поняття та види.
40. Юридичні факти і фактичні склади

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2012. 492 с.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Навчальний посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2007. – 288 с.
3. Актуальні проблеми теорії держави та права: [навчальний посібник] / [Є.В. Білозьоров, Є.О. Гіда, А.М. Завальний, А.О. Осауленко]; за заг. ред. Є.О. Гіди. К.:ФОП О.С. Ліпкан, 2010. 260с.
4. Арабаджи Н. Б. Аксиологія сучасного правового порядку : монографія. Міжнародний гуманітарний ун-т. Херсон : Олді-плюс, 2014. 188 с.
5. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія права і держави: Навчальний посібник. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 270 с.
6. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): Навч. посіб. К.: Знання, 2005. – 655 с.
7. Дія права: інтегративний аспект. Монографія / Відп. редактор Н.М. Оніщенко, К.: Видавництво "Юридична думка", 2010. 360 с.
8. Дудченко В.В. Традиція правового розвитку: плюралізм правових вчень: Монографія. – Одеса: Юридична література. 2006. – 304 с.
9. Загальна теорія держави і права / За ред. Проф. М.В. Цвіка, доц. В.Д. Ткаченка, проф. О.В. Петришина.- Х.: Право, 2002.
10. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015. 392 с.
11. Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах : монографія / Н. М. Оніщенко [та ін.] ; за заг. ред.: Н. М. Оніщенко. держави і права ім. В.М.Корецького НАН України Ін-т. Київ : Юрид. думка, 2009. 216 с.
12. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 716 с.

13. Ковальський В. С. Охоронна функція права: монографія. К. : Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
14. Концепція удосконалення інституту юридичної відповідальності держави перед громадянським суспільством та особою в Україні / Шемшученко Ю.С., Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М., Стоєцький С.В. та ін. К.: Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. 112 с.
15. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.] ; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2015. 488 с.
16. Крестовська Н.М. Теорія держави і права: Підручник. Практикум. Тести / Н.М. Крестовська. Л.Г. Матвеева. К. : Юрінком Інтер, 2015. 584 с.
17. Крижанівський А.Ф. Феноменологія правопорядку: поняття, виміри, типологія. – Одеса: Фенікс. 2006. С.88–91.
18. Куян І.А. Суверенітет: проблеми теорії і практики: конституційно-правовий аспект: монографія. К.: ВЦ «Академія», 2013. 560 с.
19. Лощикін О.М. Функції сучасної держави: Нарис юридичної теорії. К.: Логос, 2013. 227 с.
20. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України. Теоретичні аспекти. Київ, 2003
21. Матвієнко А.С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 376 с.
22. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння: монографія / Шемшученко Ю.С., Оніщенко Н.М., Зайчук О.В. та ін.; за заг. ред. Н.М. Оніщенко. К.: Вид-во «Юридична думка», 2013. 480 с.
23. Оборотов Ю.Н. Теория государства и права (прагматический курс): Экзаменационный справочник. Одесса: Юрид.лит., 2004.
24. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс: учебник / под ред. Ю. Н. Оборотов. Київ : Фенікс, 2011. 436 с.
25. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
26. Пархоменко Н.М. Розвиток законодавства України в контексті конституціоналізації, євроінтеграції та забезпечення прав людини: монографія. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2016. 254 с.
27. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В.С. Журавський, О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; За заг. ред. В.С. Журавського / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 296 с.
28. Прилуцький С.В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): монографія. К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. 317 с.
29. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави.–К.: ІСДО.-1995.-160с.
30. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге видання. К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
31. Сурілов О.В. Теорія держави і права: Учбовий посібник. Одеса: Астропринт, 1998. 222 с.
32. Сухонос В.В. Теорія держави і права : підручник. Суми: Університетська книга, 2014. 544 с.
33. Теорія держави і права : підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С.Смородинський та ін.; за ред. О.В.Петришина. Х. :Право, 2015. 368с.
34. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред.О.В.Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

Додаткова:

1. Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії. Книга перша. / Відповідальний редактор Н.М. Оніщенко. К.: Видавництво «Юридична думка», 2009. 344 с.
2. Власов Ю.Л. Правова система й реалізація права: проблеми зв'язку та взаємовпливу // Правова держава. К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2005. Вип.16. С.142-149.
3. Джураєва О.О. Поняття та ознаки функцій сучасної держави // Актуальні проблеми політики: Зб.наук.праць. Одеса: Юрид.літ., 2005. Вип.25. С.143-149.

4. Дудченко В.В. Плюралістичне праворозуміння: досягнення української юриспруденції // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. Т.5. Одеса: Юридична література, 2006. С. 42 – 54.
5. Лоцихін О. Економічна функція у системі функцій сучасної держави: деякі питання теорії // Право України. 2006. №8. С.29-34.
6. Манько Д. Г. Юридичні технології та алгоритми формалізації права у вимірі юридичної діяльності : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 280 с.
7. Наливайко Л.Р. Поняття та основні ознаки функцій держави // Правова держава. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2005. Вип.16. С.177-191.
8. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії “функція держави” (загальний огляд проблеми) // Право України. 2006. №6. №8. С.63-68.
9. Рабінович П., Лобода Ю. Соціальна сутність держави: теоретико-методологічні засади дослідження // Право України. 2001. № 8. С.41.
10. Селіванов В. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права в системі права України // Право України. 1996. № 12. С 30–33, 48.
11. Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково–практичної конференції. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. – 600 с.
12. Харитоновна О.І. Деякі проблеми загальної теорії правовідносин // Актуальні проблеми держави і права. Вип.21. Одеса: Юрид.літ, 2003. С.75-83.

Інформаційні ресурси

http://portal.rada.gov.ua	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
http://www.kmu.gov.ua	Урядовий портал України
http://pravoznavec.com.ua	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури

4. ПИТАННЯ
ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ В АСПІРАНТУРУ
із спеціальності 081- Право

1. Атрибути й ознаки сучасної держави.
2. Виконавча влада та її механізм.
3. Держава в політичній системі суспільства.
4. Державне управління та місцеве самоврядування.
5. Догма права: правові нормативи та формалізовані приписи.
6. Екологічна політика сучасної держави.
7. Ефективність дії права.
8. Законодавча влада та її функції.
9. Здійснення права та його види.
10. Інституціональна характеристика сучасної держави.
11. Історичні передумови права.
12. Конфлікт та діалог правових культур.
13. Концепція правової держави. Україна як правова держава.
14. Матеріальне і процесуальне право.
15. Межі втручання сучасної держави в регулювання економіки.
16. Мета та ознаки соціальної держави.
17. Методологія юридичної науки. Основні методи теорії держави і права.
18. Механізм правового регулювання.
19. Міжнародне і регіональне право.
20. Нереалізація права та її наслідки.
21. Нетипові гілки влади у сучасній державі.
22. Нормативний, соціологічний і філософський підходи до права. Визначення права.
23. Образ права. Образ держави.
24. Основні і додаткові джерела права.
25. Особливості правозастосовного здійснення права.
26. Перспективи права і держави.
27. Поняття і форми реалізації права.
28. Поняття сучасної держави. Становлення державознавства.
29. Поняття, ознаки та атрибути держави.
30. Права людини і правовий статус особистості. Правова поінформованість.
31. Правова культура особистості та суспільства.
32. Правова поведінка: правомірна і неправомірна. Зловживання правом.
33. Правова політика в умовах постмодерну.
34. Правова процедура поняття та види.
35. Правова реальність як предмет загальної теорії права.
36. Правова свідомість. Правові принципи. Правовий менталітет.
37. Правовий примус. Види примусових заходів.
38. Правовий статус особистості.
39. Правозастосування: призначення, ідеологія, стадії.
40. Правоінтерпретаційна діяльність. Прийоми тлумачення права.
41. Праворозуміння в епоху постмодерну.
42. Правотворчість (нормотворчість) і правотворча процедура.
43. Предмет і метод правового регулювання.
44. Приватне і публічне право: підстави розмежування.
45. Проблеми становлення сучасної держави в Україні.
46. Прогалини та колізії в праві, шляхи їх подолання.
47. Просторове буття сучасної держави.
48. Реалізація права. Форми реалізації права.
49. Система права, її компоненти.
50. Соціальний процес формування права. його фактори.

51. Суб'єкти права та учасники правовідносин.
52. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки, широке і вузьке поняття суб'єктивного права. Законні інтереси.
53. Судова влада та здійснення правосуддя.
54. Сучасна і досучасна держава.
55. Теорія держави і права в системі юридичного знання.
56. Типологія правових систем.
57. Типологія правової поведінки.
58. Типологія сучасного праворозуміння.
59. Тлумачення права: норм, рішень, договорів.
60. Форма держави: поняття та складові елементи.
61. Функції сучасної держави і державна політика.
62. Цінність права та правові цінності.
63. Юридична відповідальність: поняття та види.
64. Юридична освіта в епоху постмодерну.
65. Юридичний процес поняття та види.
66. Юридичні факти і фактичні склади.